

bojan kavčič

MANDŽURSKI KANDIDAT

The Manchurian Candidate

ZDA 2004 129'

režija Jonathan Demme **scenarij** George Axelrod, Daniel Pyne, Dean Georganis (po romanu Richarda Condon) **fotografija** Tak Fujimoto **glasba** Rachel Portman **igrajo** Denzel Washington (Ben Marco), Meryl Streep (Eleanor Shaw), Liev Schreiber (Raymond Shaw), Kimberly Elise (Rosie), Jon Voight (senator Jordan), Vera Farmiga (Jocelyn Jordan)

zgodba

Major Ben Marco, ki je med zalivsko vojno še kot stotnik poveljeval posebni izvidniški enoti, po desetih letih ugotovi, da je nekdo tako njemu kot drugim preživelim članom skupine opral možgane oziroma jim 'preuredil' spomin tako, da ustreza neznanemu naročniku. Kmalu ugotovi, da za operacijo stoji močna korporacija, ki je na ta način enega njegovih podrejenih, sicer člana ugledne politične družine, umetno povzdignila v vojnega heroja, zdaj pa ga skuša pripeljati kar v Belo hišo, da bi si prek njega zagotovila nadzor nad državo. Marco takšne manipulacije seveda ne more dopustiti.

Najbrž ni nobenih razlogov za domnevo, da je bila politika največje supersile v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je morala še meriti moči z mogočnim nasprotnikom v podobi institucionalnega komunizma, kaj manj paranoična, kot je danes, ko se spopada s fantomom vesoljnega terorizma. Vsekakor ponuja Frankenheimerjev film *Mandžurski kandidat* iz leta 1962 (posnet po romanu Richarda Condon), ki meri prav na to stanje (političnega) duha, vablivo gradivo za vnovično obdelavo. Seveda se izvornik tematsko preveč prilega ozračju hladne vojne, da bi si Jonathan Demme, ki se je zadeve lotil, mogel več kot štirideset let pozneje privoščiti goli rimejk. Novo verzijo filma je bilo pač treba prilagoditi današnjim razmeram, ko so se ZDA prelevile v edino, samozadostno in vase zaverovano supersilo, ki z vojaškimi posegi po svetu zgolj varuje svoje ekonomske interese. A naj zveni še tako ironično – temeljno zamisel za posodobitev je lahko našel prav pri Frankenheimerju, namreč v njegovem filmu *Seconds* iz leta 1966. Tam imamo opraviti s skrivnostno zasebno organizacijo, ki brezobzirno manipulira z ljudmi, za velik denar izbriše njihovo preteklost in jim ukroji novo prihodnost, pri čemer ne priznava "reklamacij", marveč nezadovoljne stranke kratko malo in nadvse higiensko likvidira. V novi verziji *Mandžurskega kandidata* na podoben način vodi igro mogočna korporacija, ki še bolj brezobzirno manipulira z ljudmi, saj posega neposredno v bitko za oblast. Seveda slednje ponuja zanimive paralele z aktualnimi razmerami in dogajanjem v ZDA, toda to je konec koncev še najmanj, kar smemo pričakovati od sodobnega rimejka klasične politične shrhljivke.

Če si zgodbo ogledamo malo natančneje, se hitro izkaže, da razlike med obema verzijama v osnovi niti niso tako dramatične, kot bi pričakovali. Med zalivsko vojno pade izvidniška enota stotnika Bennetta Marca (Denzel Washington) v sovražno zasedo. V spopadu sta ubita dva njena pripadnika, drugim pa se, menda po zaslugi drznega, sposobnega in iznajdljivega narednika Raymonda Shawa (Liev Schreiber), ki si s tem prisluži tudi odlikovanje za herojstvo, posreči rešiti. Kakih deset let pozneje se – zdaj že majorju – Marcu zaradi vztrajno ponavljajočih se nenavadnih sanj o omenjenem dramatičnem dogodku, ki se niti malo ne ujemajo z njegovim budnim spominom (podobno se dogaja tudi drugim preživelim članom enote), na lepem posveti, da pri tem vendarle ne gre za veteranski "sindrom zalivske vojne", kot mu skušajo dopovedati psihiatri, marveč jim je nekdo kratko malo "oprál" možgane, zbrisal spomin in ga nadomestil z

novi vsebino. Iz strahopetnega Shawa so tako naredili junaka, da bi mu omogočili bleščečo politično kariero, za kar ima tudi ustrezno družinsko zaledje, druge pa zlorabili kot priče njegovega dozdevnega junaštva. Izkaže se, da celotno falsifikacijo vodi korporacija Manchurian Global, pri čemer uporablja kombinacijo hipnoze in implantiranih mikročipov, njen poglavitni cilj pa je, da bi "dirigiranega" Shawa z izdatno pomočjo njegove matere, skrajno konzervativne, a vplivne in oblastne senatorke, ki zavestno sodeluje pri "projektu", zrinila nič manj kot na podpredsedniški položaj in prek njega krojila politiko ZDA.

Spet imamo torej uvodoma opraviti s "pravično" vojno, le da kot prizorišče tokrat ne nastopa Koreja, marveč Kuvajt; spet gre za "pranje" možganov in za ustvarjanje "spečih" moralcev, le da tokrat zadeve ne vodi politično profilirana sovražna sila, marveč koncern s svojimi globalnimi kapitalskimi interesi; in spet smo priče dobremu staremu konfliktu med materjo in sinom, ki začini dogajanje. Bolj sveže deluje prikaz medijskega obstreljevanja občinstva z apokaliptičnimi grožnjami terorizma, kriminalizacije ameriške politične elite, katere predstavniki še najbolj spominjajo na gangsterje v dragih oblekah, ali družnega prizadevanja vladnih in korporacijskih uradnikov, da bi zaščitili svoje (bolj ali manj identične) interese po vsem svetu z brezobzirno uporabo grobe sile, kar poleg drugega vključuje vojne, umore, najrazličnejše provokacije in podtalne aktivnosti. Kot zgroženo ugotovi osrednji junak, pri vsem skupaj ne gre več za običajne politične spletke, volilne manipulacije in podobne standardne prijeme demokratičnega cirkusa, marveč za gigantsko zaroto, za pravi prevrat oziroma za korporacijski prevzem države.

Kljub temu da se že razmeroma zgodaj razkrije pravo ozadje mračne zarote, film tudi v nadaljevanju ohranja napetost in tempo, deloma s pomočjo dodatnih zapletov, deloma zato, ker ostaja izid vendarle do konca negotov, deloma pa po zaslugi premišljenega vizualnega sloga. *Mandžurski kandidat* je že po logiki pripovedi film interierjev, kar Demme izkoristi za nenehno stopnjevanje občutka tesnobe in utesjenosti, še toliko bolj, ker skuša siceršnje dramatičnost dogajanja razbrati predvsem z obrazov protagonistov, kajpada v številnih bližnjih posnetkih, ki ustvarjajo ozračje skorajda komorne zaprtosti in brezizhodnosti. Kot da velike, prostrane Amerike ne muči samo paranoja, ampak jo daje tudi klavstrofobija. •